

En observationsstudie om hur förskollärare fördelar
talutrymme till flickor och pojkar vid en samling

Sofia Sjöberg och Marie-Louise Hedvall

Höstterminen 2014

Examenarbete, 15 hp
Förskolläraryrket, Distans
Handledare: Åsa Carlsson
Examinator: Peter Gill
Högskolan Gävle

Abstract

Syftet med vår studie var att undersöka hur förskolläraren fördelar talutrymmet mellan pojkar och flickor vid en samling. I vår studie har vi inhämtat material som bestod av videoupptagning och anteckningar. Samtalet videofilmades med hjälp av en kamera och har sedan transkriberats. Efter att ha gått igenom våra texter upprepade gånger, har vi sedan bearbetat och renskrivit den. I observationerna framkom det att förskolläraren fördelar talutrymmet ganska jämt mellan pojkar och flickor. Förskollärarna gav barnen inflytande och uppmuntran till att vara deltagare vid samlingarna.

Nyckelord: förskola, jämställdhet, talutrymme, samling, kommunikation

Innehållsförteckning

1.Inledning.....	1
1.1. Problemformulering	2
1.2. Syfte.....	2
1.3. Fråga.....	2
2.Bakgrund.....	2
2.1. Historik.....	2
2.2 Språkutveckling i förskolan	3
2.3. Förskollärarens förhållningssätt och genus.....	3
2.4. Jämställdhet.....	6
2.5. Kommunikation och talutrymme.....	8
2.6. Förskollärarens roll i kommunikation.....	10
2.7. Samling och gemenskap.....	11
2.8. Sagoläsning och berättande.....	12
3.Metod.....	13
3.1. Val av metod.....	13
3.2. Urval.....	14
3.3. Etiska övervägande	14
3.4. Genomförande.....	15
3.5. Första observationen.....	15
3.6. Andra observationen.....	16
4. Resultat och analys.....	16
4.1. Första observationen.....	16
4.2. Andra observationen.....	17
5. Diskussion.....	19
5.1. Metoddiskussion.....	19
5.2. Validitet och reliabilitet.....	19
5.3. Resultatdiskussion.....	20
6. Slutdiskussion.....	21
6.1. Förslag till vidare forskning.....	22
7.Referenslista.....	23

Bilaga

Inledning

Vi valde att studera och skriva om hur förskollärare fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor vid en samling. Det är ett viktigt ämne att låta alla barn få komma till tals och få inflytande över sin vardag i samspel med andra. Vi vill även lyfta fram att det är viktigt att varje enskilt barn har rätt att få känna sig sedd och hörd av personal som arbetar inom förskolans verksamhet.

Förskolläraren måste reflektera över jämställdhet, sitt förhållningsätt, sin barnsyn och om att låta alla barn får komma till tals. Förskolans läroplan, Lpfö 98 (2010) beskriver att barn ska bli bemötta av engagerade vuxna som ser möjligheter i varje enskilt barn som en individ. Barn ska få en möjlighet att utvecklas, bli respekterade och få framföra sina åsikter. Varje barn har rätt att komma till tals, synliggöras samt att få känna sig lyssnad på och sedd av vuxna i förskolans verksamhet. Vidare beskriver förskolans läroplan, Lpfö 98 (2010) att vuxna i verksamheten ska motverka de traditionella könsmodellerna och könsrollerna i förskolan. De ska ge pojkar och flickor samma möjligheter att pröva och utveckla sina förmågor utan påverkan utifrån stereotypa könsroller. Vi diskuterade om hur en förskollärare fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor vid en samling. Vi diskuterade även om pojkar tar mer plats och talutrymme än flickor eller om det bara var fördomar. Utifrån våra diskussioner och funderingar valde vi att forska kring om hur förskolläraren fördelar talutrymme vid en samling för att ämnet inte skulle bli för omfattande och stort.

Dobbs-Oatesa, Kaderavekb, Guoc, och Justice (2011) skriver i sin forskning att förskolan är barns viktigaste mötesplats för att utveckla sin läsförmåga, kommunikation och språk. Förskolans verksamhet har även ansvar för att skapa olika mötesplatser för barn där de får en möjlighet att utbyta erfarenheter och kunskaper med varandra samt att skapa nya relationer. Språket har en stor betydelse för både barn och vuxna för att kunna kommunicera och göra sig förstådda med varandra. Barn tränar även sitt ordförråd, språk och kommunikation i samspel med barn och vuxna. Det betyder att barn får större möjlighet till inflytande, delaktighet i barngruppen och i olika sammanhang.

Problemformulering

Trots en långvarig strävan mot jämställdhet finns fortfarande stora skillnader på hur kvinnor och män behandlas i samhället. I många sammanhang syns och hörs män mer än kvinnor utan att för den skull ha något mer eller viktigare att säga. Kan en anledning till det vara att redan små pojkar i förskolan ges mer uppmärksamhet och utrymme att tala av förskollärare på förskolan?

Vi har undersökt hur talutrymmet fördelas i samlad barngrupp på två förskolor i två olika kommuner.

Syfte

Syftet med vårt arbete är att undersöka hur förskolläraren fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor vid en samling. När de vet om att de är detta specifikt vi studerar.

Fråga

Hur fördelar förskolläraren talutrymme till flickor och pojkar med specifikt vid en samling med vetskapen att vi som forskare explicit studerar detta?

Bakgrund

Historik

Lindqvist (1999) beskriver att Vygotskij menar att det inte finns något medfött språk. Vygotski teorier grundar sig på sociokulturellt perspektiv. Det innebär att alla människor lär sig i olika sociala sammanhang. Det kan till exempel handla om dialoger och olika möten mellan människor.

Simmons-Christerson (1981) skriver att Ellen Key menade att alla barn är goda och att de själva skulle få en möjlighet att utforska sin omvärld och miljö för att få svar på frågor, utan att bli styrda av vuxna. Barnet skulle stå i centrum och att vuxna skulle utgå från barns intresse och deras behov.

Simmons-Christenson (1981) menar att Rousseau hävdade att barn skulle anpassa sig efter naturens lagar och bli självständiga individer. Barnet föds mottaglig för intryck och är nyfiken av naturen och har en längtan efter att lära. Det innebär att

barnet får ta del av nya sinnesintryck och av nya upplevelser genom att lära känna sin miljö och omgivning.

Språkutveckling i förskolan

Dobbs-Oatesa, Kaderavekb, Guoc, och Justice (2011) skriver i sin forskning att förskollärares ledarskap spelar stor roll för barns lärande och språkutveckling i förskolan. Muntliga språkkunskaper omfattar både ordförråd och grammatik i barns kommunikation och språk. Barn tränar sitt språk och sin kommunikation när de får inflytande och delaktighet i barngruppen och olika aktiviteter.

Vallottona, Harewooda, Ayoubb, Panc, Mastergeorged och Brophy-Herba (2012) hävdar i sin forskning att förskollärares förhållningssätt och ledarskap styr barns lärande och språkutveckling i förskolan. Kan förskolläraren tillåta att pojkarna får ta talutrymme och plats i en samling? I olika aktiviteter och samlingar talar ofta pojkarna fritt utan tillåtelse av förskolläraren. Det kan bero på förskollärares förhållningssätt, beteende och hur hen fördelar talutrymmet i barngruppen (Vallottona, Harewooda, Ayoubb, Panc, Mastergeorged & Brophy-Herba, 2012).

Michel, Ofner & Thoma (2014) skriver i sin forskning att barn övar sin språkutveckling vid måltiderna tillsammans med pedagogerna i förskolan. Måltiderna är viktig för den pedagogiska verksamheten för barns kommunikation. Barn får både delaktighet, inflytande, samspel och dela med sig av sina kunskaper till varandra. I samlingar lär sig barn att utveckla sitt ordförråd, nya ord och förståelse för dess innebörd samt nya relationer. Michel, Ofner och Thoma (2014) menar att barn lär även av att lyssna på andras samtal, härma och uttrycka sig på olika sätt.

Förskollärares förhållningssätt och genus

Förskollärares bemötande och förhållningssätt har en stor betydelse för barns lärande och utveckling. Barns lärande och utveckling sker i alla sociala sammanhang och påverkas av omgivningens attityder. För att utveckla bra förhållningssätt, krävs det gemensamma reflektioner om samspel med barn (Niss, Hindgren & Westin, 2007).

Åberg och Lenz Taguchi (2005) menar att det är viktigt att vuxna tar vara på barns intressen för att ge dem en möjlighet att utveckla sina kunskaper och sitt lärande. Det har en stor betydelse att vuxna skapar mötesplatser med barn, då barnen får en möjlighet

att uttrycka sina åsikter och idéer och det ger vuxna en möjlighet att kunna lyssna på barnens tankar. Det ger både barnen och de vuxna en möjlighet att tillsammans ta ansvar för varandra och sig själva. När vuxna lyssnar på barnens samtal, får de kunskap om vad barn är intresserad av. Det är barnens reflektioner som är drivkraften till nya utmaningar och alla barn i gruppen får komma till tals. Det är vuxnas ansvar att alla barn i gruppen synliggörs och lyfts fram.

Lpfö 98 (2010) beskriver att förskolan ska ge barnen stöd och ge dem en möjlighet att utveckla en bra uppfattning om sig själva. Det innebär att de får en positiv bild av sig själva som lärande, utvecklande och skapande individer. Barngruppen ska även ses som en stor möjlighet för lärande och utveckling (Åberg & Lenz Taguchi, 2005). Vidare beskriver Åberg & Lenz Taguchi att det är viktigt att vuxna uppmärksammar och visar att flickors sätt att tänka är lika bra och lika mycket värt som pojkars. De menar att vuxna måste vara rättvis mot barngruppen, så att det inte bara är pojkars idéer och förslag som barn väljer.

Pramling Samuelsson (2006) menar att forskningen tyder på att förhållningsättet mellan vuxna och barn har en stor betydelse i förskolan verksamhet. Det innebär att förskollärarna måste vara lyhörda, engagerade och har kunskap om varje enskilt barns behov och lärande. Svaleryd (2003) beskriver att vuxna behöver förstå att de alltid är delaktiga i identitetsskapande bland barn och ungdomar. I sitt dagliga arbete kan vuxna alltid påverka och omforma barns och ungdomars identiteter. För att kunna uppnå ett professionellt och framgångsrikt jämställdhetsarbete måste den vuxne ha viljan att kunna förändras men samtidigt se sin egen roll från ett nytt perspektiv. Förskollärare behöver ökad kunskap om sina egna positioner och sitt handlingsutrymme när det handlar om vara aktör inom skolans genusordning.

Boden & Ohrlander (2011) menar att vuxnas förhållningssätt har en stor betydelse för hur flickor och pojkar kan vara i förskolan. Boden & Ohrlander beskriver att Svaleryd (2002) lyfter fram pedagogers roll som viktig för att barn ska kunna få en möjlighet att utvecklas till en fullvärdig människa. En människa som inte ska behöva styras av förväntade roller på grund av kön.

Författarna Eidevald (2011) och Svaleryd (2003) menar att när en människa föds till världen, har han/hon inga erfarenheter eller kunskaper om hur det ska vara. Vi formas av vår omgivning och miljö. Eftersom föreställningar om kön påverkar vuxnas förhållningsätt och handlande, är det viktigt att vara medveten om det och reglera krav och lek.

Det krävs kunskap och reflektion för att se vilka krav, omedvetna normer och förväntningar vi har på både pojkar och flickor. Det handlar om att som förskollärare förstå hur man agerar och skapar möjligheter men även omedvetet begränsar barns uppfattningar om sig själva. Genom våra handlingar så skapar och gör vi kön i alla situationer (Helén & Granholm, 2007).

Gannerud (2001) menar att studier har visat att människors förhållningsätt är knutna till båda kön, genus och till olika verksamheters utformning och innehåll. Både män och kvinnor skapar och utvecklar båda alternativen om kvinnligt och manligt förhållningssätt. Vårt kön spelar stor roll för hur vi kommer att leva våra liv. Att arbeta med genus som förskollärare innebär att vara medveten om föreställningar och omedvetna förväntningar på bägge könen. Det innebär även att den vuxne förstår att hen i sitt ledarskap är delaktig i en ständigt pågående process av identitetsskapande bland barn och ungdomar.

Baxter (2002) skriver i sin forskning pojkar ofta tycks vara mer självsäkra att kunna tala ut i samlingar, klassrum och i olika situationer. Det kan bero på pojkars beteende och att de gärna vill höras och ta mer plats än flickorna i olika situationer. Ofta är flickorna rädda och känner sig nervösa när de ska tala inför publik. Baxter skriver vidare att pojkar och män ofta är mer förberedda än kvinnor och flickor att tala inför en grupp människor. Baxter beskriver att forskare har visat att pojkar är mer dominanta, våga ta mer plats och är mer självsäkra i offentliga rum än flickorna. Flickorna är mer tystlåtna och får sämre förutsättningar än sina manliga motsvarigheter. Vidare skriver Baxter att olika kulturer, klass och raser kan göra skillnad och att män och pojkar kan dominera över kvinnor och flickor i olika sammanhang som olika arbeten och skolor. Baxter påpekar att många internationella forskningar visar att lärarstyrda diskussioner domineras mer av pojkar än av flickor i offentliga och i formella sammanhang som t.ex. klassrum, samlingar, frågor och svar i olika sammanhang. Pojkarna viftar med armarna, försöker att fånga lärarens blick innan flickorna gör det, ropar eller talar rakt ut i klassrum och i samlingar för att få lärarens uppmärksamhet. Enligt Baxter har dessutom pojkar utarbetat strategier för att ställa frågor och ge information för att få uppmärksamhet av läraren. Flickorna sitter mer och räcker upp sina händer och väntar på sin tur av läraren. Baxter skriver även i sin forskning att flickor ger bort makten i klassrummet genom att låta pojkarna ta mer plats och få mer uppmärksamhet av läraren. Vidare beskriver Baxter att pojkarna tar större risker genom att spekulera på idéer eller

bevis för att kunna svara på lärarens frågor. Dessutom skriver Baxter att pojkars prat ofta syftar till att locka och hålla kvar lärarens uppmärksamhet för att få bekräftelse och för att få ta plats i gruppen. Baxter menar att det är viktigt hur läraren förhåller sig till sina elever och hur hen fördelar talutrymmet till pojkar och flickor i olika sammanhang. Baxter skriver även att det handlar även om vad läraren tillåter i fråga om olika elevers beteende och även hur en elev får prata över en annan elev. Den vuxne har en möjlighet att påverka och omforma barns och ungas identiteter i sitt arbete. I arbetet har förskolläraren en stor möjlighet att bemöta varje barn efter deras olika förutsättningar och ge dem en möjlighet att skapa och utveckla sin egen identitet (Helén, Granholm, 2007).

Wahlström (2003) hävdar att enligt läroplanen har förskollärare till uppgift att motverka traditionella könsmonster och ge barnen en möjlighet att utveckla sina intressen och förmågor oavsett kön.

Jämställdhet

Hedlin (2006) hävdar att jämställdhet är ett begrepp som består av en kvantitativ och en kvalitativ dimension. Med kvantitativ dimension menas med att man försöker att sträva efter en ganska jämn fördelning mellan könen. Den kvalitativa aspekten innebär lika villkor, att kvinnor och män ska ha lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter. År 1970 hade den kvantitativa aspekten en speciell plats i samhället. Det innebar att könsfördelningen skulle bli mer jämn. Hedlin skriver att ordet jämställdhet innebär jämlikhet mellan kvinnor och män. År 1979 fick Sverige sin första jämställdhetslag, den upphörde att gälla när den nya diskrimineringslagen trädde i kraft 2009. I dagens samhälle är den kvalitativa aspekten mer i fokus och det krävs mer medvetenhet och kunskap i förskolor, skolor och vårt samhälle om de olika livsvillkoren. Det finns fortfarande olika villkor mellan könen. Men målet är att uppnå samma möjligheter för kvinnor och män i framtiden. Delegationen för jämställdhet i förskolan (2006) hävdar att vid början av 1900-talet ansågs barnet vara framtiden och skulle utformas med kunskap och erfarenheter. Det var kvinnan som skulle fostra och ta hand om barnet och det behövdes ingen utbildning för att arbeta inom barnträdgårdar. Det har inneburit att det har varit svårt för män att kunna få arbeta med barn. Förhållandet i samhället har förändrats mellan stat och familj, mellan föräldrar och barn. Idag arbetar förskola, skola och samhället för jämställdhet.

Delegationen för jämställdhet i förskolan (2006) anser att jämställdhetsarbete ska fungera och det krävs mer kunskap hos personalen i förskolan. På många förskolor hinner inte personalen med att arbeta med jämställdhet på grund av tidsbrist. Skolverket (<http://www.skolverket.se>) skriver på sin webbsida att jämställdhet har en hög prioritet i skollagen. Det handlar om att verksamheten i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. All personal som arbetar inom skola och förskola ska respektera och främja aktning för varje människas egenvärde och ha respekt för vår gemensamma miljö. Personal som arbetar inom skola och förskola ska främja jämställdhet mellan könen. Det innebär även motverka alla former av kränkande behandling som mobbning och rasistiska beteenden. Vidare skriver skolverket på sin webbsida att läroplan för förskolan, Lpfö 98 (2010) hävdar att vuxna som arbetar inom förskolas verksamhet ska bemöta flickor och pojkar lika. Förskolan ska motverka traditionella könsroller i verksamheten.

Lpfö 98 (2010) innehåller riktlinjer och mål som ska genomsyra hela förskolans verksamhet. Det innebär hur förskolans verksamhet och personal kan arbeta för att uppnå de mål och riktlinjer som beskrivs i styrdokumentet bland annat för genus och jämställdhet.

Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar, liksom de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. (Lpfö 98, 2010, s.5).

Vidare beskriver Lpfö 98 (2010) att arbetslaget ska ge både flickor och pojkar lika stort inflytande över utrymmet i förskolan. I värdegrunden ingår det att förskola och skola ska arbeta med genus och jämställdhet i verksamheten. Skollagen och läroplanens uppdrag ger skyldighet att ge varje flicka och pojke möjligheter att utveckla nya intressen, färdigheter och kunskaper utan att hindras av traditionella könsroller.

Lpfö 98 (2010) skriver att förskolan har ansvar till att lära barn att ta hänsyn, visa respekt, vara hjälpsam och leva in sig i andras människors olika situationer. Men det handlar även om att respektera, ha förståelse och ta hänsyn till varandras olikheter och bakgrund.

Mål

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar:

- öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar,
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra. (Lpfö 98, 2010, s. 8).

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för:

- att varje barn får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde,
- att förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar, och
- att det utvecklas normer för arbetet och samvaron i den egna barngruppen. (Lpfö 98, 2010, s.8).

Professionella förskollärare i verksamheten ska kunna utföra ett pedagogiskt arbete som innehåller jämställdhet och genus. Lpfö 98 (2010) hävdar att inget barn i förskolan ska behöva utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon annan anhörig eller funktionsnedsättning eller annan kränkande behandling.

Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika. (Lpfö98, 2010, s.5).

Kommunikation och talutrymme

Eidevald (2011) skriver att barnets första år på förskolan är den viktigaste perioden när det gäller språkutveckling. Förskolans verksamhet lägger grunden för barns läs- och skrivutveckling. Barns språkutveckling ska utgå från deras individuella behov och intressen. Barns tidiga språkutveckling påverkas även av hur omgivningen talar. Vidare beskriver Eidevald att det är viktigt att vuxna i förskolans verksamhet använder ett rikt språk när de samtalar med barn. Genom att benämna objekt och samtala om egna erfarenheter, får barnen ett stort ordförråd och utvecklar förståelse för språkets funktion.

Ladberg (2003) menar att inget samtal består enbart av ord utan även att vi samtidigt uttrycker oss med kroppsspråk. Det kan t.ex. handla om ansiktsuttryck och olika gester.

Små barn lär sig mer än vuxna utantill utan att veta varför de gör det, medan vuxna lär sig mer genom att tänka och jämföra med något de redan kan. Inläringen sker genom att lyssna, härma och minnas. De första människor barnet börjar tala med är mamma, pappa och andra familjemedlemmar som barnet känner sig trygg med. Vid tre års ålder börjar barnet kommunicera med vem som helst som kan samma språk. De kan samtala om framtiden och det som har hänt. De berättar om erfarenheter och upplevelser de har varit med om. Barnen använder språket när de planerar lek och även under lek.

Bodén & Ohrlander (2011) hävdar att det är viktigt hur förskolläraren uttrycker och uttalar orden. I vardagen får barn en möjlighet att lära sig att använda kropp och språk med hjälp av olika uttrycksätt för hur de ska bete sig i olika situationer. Vidare hävdar författarna Ladberg (2003), Bodén & Ohrlander (2011) att identitet skapas och kan omskapas i kommunikation mellan människor. Identitet och språk hör ihop. Barn som möter olika språk får en inblick i olika kulturer. De vuxna i förskolans verksamhet deltar i barns identitetsskapande i olika sammanhang under vardagen. Det är viktigt hur förskollärare förhåller sig till sitt eget pedagogiska tänkande, förhållningssätt och handlande, som kan begränsas av olika uppfattningar om kön. Förskollärare möter människor med olika erfarenheter och upplevelser i sin vardag. Det innebär att man måste vara medveten om den egna kulturen och samtidigt vara öppen för andras kulturer som påverkar det pedagogiska arbetet. Detta kan synliggöras genom att pedagoger hjälper varandra att observera och dokumentera för att utveckla förskolans verksamhet. I ett projektinriktat arbetssätt kan barnen ges en möjlighet att sätta in orden i meningsfulla sammanhang och utforska nya ord och begrepp samt utveckla ordförrådet. Det handlar om att förskollärare måste ta alla vardagliga tillfällen till att samtala med barnen och bjuda in dem till olika diskussioner i olika sammanhang. Varje enskilt barns intresse och perspektiv bör vara i vuxnas centrum för att utvecklig och lärande skall kunna ske. Barn måste få talutrymme i alla situationer och aktiviteter genom språkutvecklande samtal.

Förskolläraren kan medvetet organisera barnen i små grupper. Författarna Tang & Adams (2010) menar i sin forskning att det ger barnen en möjlighet till att lyssna, interagera och samspela med varandra för att få tillfällen till att öva sitt talutrymme och våga ta plats i barngruppen. De får även en möjlighet att komma till tals, samtala och

utbyta kunskaper och upplevelser. Enligt Wahlström (2004) kan de språkliga uttrycken se olika ut gentemot flickor och pojkar i en samling. De vuxnas förväntningar styrs av olika handlingar och språk. Förskolläraren kan använda sig av sig av olika röstlägen under en samling beroende på barnets ålder. I diskussion med barngruppen kan den vuxne även använda sig av olika ordval och tonfall (Wernersson, 2006).

Bodén & Ohrlander (2011) skriver att det är individuellt hur förskollärare samtalar med flickor och pojkar. Vuxna i verksamheten kan förändra sitt språk beroende på vilket barn de samtalar med i olika situationer. Men de har olika sätt att samtala med flickor och pojkar, beroende på situationen. Det är viktigt att förskolläraren är medveten om hur hen bemöter, diskuterar med och förhåller sig till könen. En del vuxna har en erfarenheter av att pojkar kan vara jobbiga, livliga och vägrar lyssna. Flickor kan omedvetet uppmanas och uppmuntras av de vuxna att vara hjälpfröknar och att uppträda fint, snällt och att vara duktiga. Bodén & Ohrlander menar att en annan teori är att de vuxna ägnar mindre tid åt flickorna och tar för givet att flickorna kan sköta sig själva och vara självständiga. Medan de vuxna ger pojkarna mer plats och utrymme och försöker fånga pojkarnas intresse. Det kan innebära att både pojkar och flickor begränsas och kanske inte får det utrymme som de skulle behöva. När en del vuxna diskuterar med pojkar, stängs flickorna ute och när de vuxna pratar med flickorna stängs pojkarna ute från samtalet.

Förskollärarens roll i kommunikation

Åberg & Lenz Taguchi (2005) hävdar att förskollärarens arbetsuppgifter och utformning har en viktig roll för barns inläring, talutrymme, språk, kommunikation och utveckling. Det kan innebära att den vuxne omedvetet fördelar talutrymme olika mellan pojkar och flickor vid en aktivitet. Aktiviteten ska vara rolig, meningsfull, och lärande.

Lpfö 98 (2010) hävdar att det är viktigt att arbetslaget tar ansvar för att se till att varje barn i förskolans verksamhet får sina behov respekterade och tillgodosedda och att barnen får stöd att utveckla sitt självförtroende och känna sig trygga i verksamheten. Varje enskilt barn ska ges möjlighet att utveckla sitt ordförråd, språk och kommunikation. Verksamheten ska stimulera varje barns nyfikenhet och uppmuntra till lärande. Vuxna ska vara goda förebilder för varandra och barnen. Det innebär bland annat att visa varandra respekt, ta hänsyn och att vara lyhörd. Förskollärarnas uppdrag innebär även att skapa en lärandemiljö som bildar mötesplatser för barn och att utmana

och stimulera barnets utveckling och lärande. Förskolans verksamhet skall främja leken samt ta tillvara på barns intresse för att lära och ge möjligheter till nya kunskaper och erfarenheter.

Samling och gemenskap

Barnen samlas och sätter sig i ring, barngruppen kan delas in i både stora och små grupper. Samlingen har en stor betydelse för barngruppen. Det är viktigt att vuxna synliggör alla barn på samlingen och även barn som av någon anledning inte kan vara med och delta. Syftet med en samling är att skapa en god gruppkänsla och att ha roligt tillsammans. Barnen får en möjlighet till delaktighet, inflytande i gruppen och även en möjlighet att utbyta erfarenheter och kunskaper med varandra. Det är viktigt att pedagogerna har en positiv känsla och visar engagemang i samlingen (Wahlström, 2003).

Åberg & Lenz Taguchi (2005) menar att innehållet i en samling hjälper både barn och vuxna att fokusera på varandras förmågor. Förskollärarna ska även lyfta fram och ta vara på barns kompetenser.

Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. (Lpfö 98, 2010, s. 7).

Lpfö 98 (2010) menar att barn i en samling ska få en möjlighet att lyssna, lära sig konflikthantering, öva turtagning och ge uttryck för sina egna uppfattningar, men även försöka förstå andras perspektiv. Barn ska få en möjlighet att kunna träna och utveckla ett nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord. Förskollärarna ska ta vara på barns intressen, utmana barns nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation.

Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp. (Lpfö 98, 2010, s 10).

Karlholm & Sevøn (1990) beskriver att samling skapar gemenskap, gruppkänsla och ger övning för språket. Alla barn i gruppen ska bli sedda och bekräftade av både förskollärare och barn. I samlingsstunderna lär sig barn olika färdigheter, men de lär sig

även mycket i den fria leken och i andra aktiviteter. Förskolläraren bör planera samlingen, då det är viktigt att ha ett tydligt syfte och mål med det man ska ta upp tillsammans med barngruppen. Barnens eget intresse ska ligga till grund och ge dem ett lustfyllt deltagande och inflytande i samlingen. Det kan ske både inom- och utomhus och kan bestå av sånger, ramsor och samtal kring något som har skett under dagen. Ibland kan barnen delas upp till mindre grupper för att alla ska få känna sig sedda och komma till tals. Vidare hävdar Karlholm & Sevón att vid stora samlingar får alla barn vara med och det skapar vi-känslan. Det innebär även att alla i barngruppen får ta del av informationen tillsammans och att man gemensamt även tar upp normer och regler. Vid små samlingar får barnen lättare komma till tals och få inflytande.

Wahlström (2003) beskriver att alla människor längtar efter någon form av gemenskap och ständig bekräftelse. Författaren menar att vi människor vill bli sedda och hörda. Vuxna i förskolan måste visa både arbetskamrater, föräldrar och barnen hänsyn, respekt och att alla är lika mycket värda. Gemenskap och tillhörighet till en grupp skapar glädje, samhörighet och kan sammankopplas med jämställdhet. En förskollärare som behandlar en barngrupp ojämnt har svårt att skapa trygghet och gemenskap i gruppen. Rithander (1991) beskriver att förskolepersonal ofta talar om struliga och bråkiga pojkar i samlingar. För att få lugn i samlingen byter man ämne för att få den som är orolig att bli intresserad och ställer extra många frågor till individen. Personen lyfts fram och blir huvudperson i samlingen och nämns vid namn. Flickor är lugnare och kommer ofta i andra hand. Pojkar hörs ibland mer, medan flickor ofta sitter och räcker upp handen och väntar på sin tur (Rithander, 1991).

Sagoläsning och berättande

Författarna Dobbs-Oates, Kaderavekb, Guoc, & Justice (2011) hävdar i sin forskning att det är viktigt att läraren främjar och hjälper barnet att utveckla kommunikation, språkutveckling och läsförmåga i förskoleåldern. Lärarens beteende och ledarskap har en stor betydelse för barns lärande och utveckling.

Morrow (2005) menar i sin forskning att sagoläsning och berättande är en viktig del i förskolans verksamhet för det språkutvecklande arbetet. Med hjälp av berättande och sagor utvecklar och tränar barnet sitt ordförråd, stimulerar fantasin och får känna igen sig i identifikationsobjekt. Barnet får lära sig att lyssna och lära sig hur en berättelse är uppbyggd från början till ett slut. Sagostunden skapar även tillfälle för förskolläraren att ge barnen en möjlighet till att återberätta och samtala om egna händelser, erfarenheter och bilder i boken. Syftet med vårt arbete är att undersöka hur förskolläraren fördelar

talutrymme mellan pojkar och flickor vid en samling. När de vet om att de är detta speciellt vi studerar.

Metod

Val av metod

Syftet med vår studie är att undersöka hur yrkesverksamma förskollärare fördelar talutrymmet mellan pojkar och flickor vid en samling. Vi har valt metoden observation eftersom vi på det sättet kan få en bild av hur det fungerar vid verkliga samlingar i den dagliga verksamheten i förskolan.

Kvantitativ- och kvalitativ forskning skiljs åt. Bryman (2008) menar att med kvalitativ metod vill inte forskaren sträva efter någon relation med de medverkande personerna i studien. Den kvantitativa metoden är uppbyggd på fyra grundbegrepp. Reifikation betyder att forskaren inte ska ha förutfattade meningar eller värderingar i sin forskning. Generalisering innebär resultatet av de personer som har medverkat i studien. Ett exempel på generalisering kan vara en person som har förutfattade meningar om en grupp människor som reagerar på något de tycker illa om. Personen som har en förutfattad mening ser bara gruppen men inte människor som enskilda individer. Kausalitet har en viktig betydelse i den kvantitativa metoden där forskaren måste finna en orsak till forskningens resultat. Kvalitativ forskningsmetod betyder att forskaren försöker mäta för att få information om verkligheten. Med hjälp av mätning finner man skillnader i den kvantitativa metoden. Det handlar även om att studien innefattar analys av data som till exempel enkäter och intervjuer med öppna svar. Kvalitativ metod används exempel inom vårdvetenskap och sociologi. Syftet kan exempel vara att skapa en fördjupad förståelse för människors handlingar, attityder och beslut.

Vi har valt att utgå ifrån både kvantitativ och kvalitativ metod. Kvalitativ metod innebär att forskaren inte vill sträva efter en relation med de deltagande i studien. Grunden till vårt val av den kvantitativa metoden är att personerna i studien inte skulle påverkas av oss som observerade och filmade aktiviteten (Bryman, 2008).

Vi valde att utföra vår studie i form av observationer av förskollärarens arbete vid samlingar. Vi filmade samlingarna för att kunna studera dem vid flera tillfällen. Från filmerna och från anteckningar som vi förde vid samlingarna samlade vi information om

hur ordet fördelades mellan könen och mellan olika individer. Metoden valdes för att få en möjlighet att se varje samling flera gånger, vilket minskar risken för att missa detaljer som kan ha betydelse för resultatet.

Urval

Vi har gjort en undersökning på två förskolor som ligger i södra Norrland. Vi valde slumpmässigt ut två olika kommuner för att undersöka hur förskolläraren fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor. Den ena förskolan är belagd i en stor kommun och den andra förskolan i en liten kommun. Den ena förskolan har fyra avdelningar med plats för ca 60 barn. Den andra förskolan har två avdelningar med yngre barn på en avdelning och äldre barn på den andra avdelningen. Vi kontaktade och informerade förskolor i olika kommuner via mail och telefonsamtal och fick svar av några som ville delta i vårt examensarbete.

Etiska övervägande

Vi har använt oss av vetenskapsrådet allmänna regler och riktlinjer som ska följas vid forskning. I vårt arbete har vi fingerade namn på förskollärare och barn som har deltagit. (Vetenskapsrådet, 2001).

Vi har utgått från vetenskapens alla regler (Liljestrand, 2013).

Bryman (2008) menar att de grundläggande etiska frågorna är viktiga när det handlar om integritet, frivillighet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som är inblandade i forskningen. Informationskravet innebar att vi informerade alla barn, förskollärare och föräldrar både skriftligt och muntligt om vårt arbete och dess syfte. Vår studie kommer att publiceras för kommande forskning och studier. Deltagandet för personer som har varit med i studien har varit frivilligt och man har haft en möjlighet att avbryta aktiviteten. Det bestod av en videoobservation för att undersöka hur förskolläraren samtalar med pojkar och flickor i en samling ur ett genusperspektiv. Samtyckeskravet handlar om att deltagarna i undersökningen har rätt att bestämma själva över sin medverkan. Föräldrars eller vårdnadshavares godkännande krävs när en minderårig ska delta i studien. Vi har använt oss av högskolans tillståndsblankett från Black Board för att vi ska kunna genomföra vår studie och forskning som innefattar människor. (Bilaga 1). Konfidentialitet betyder att alla som har deltagit i vår forskning

ska vara säkra på att deras anonymitet skyddas och att videofilmerna raderas (Bryman, 2008).

Nyttjandekravets uppgifter om insamlade och enskilda personer i vår studie har endast använts för aktuell forskning och har inte utlånats eller användas i andra syften eller kommersiellt bruk.

Samtalet videofilmades med hjälp av en kamera och har sedan transkriberats. Vi har tittat och lyssnat på videofilmerna, skrivit ner på förhand och läst texten fler gånger. Efter att ha gått igenom våra texter upprepade gånger, har vi sedan bearbetat och renskrivit den.

Genomförande

Första steget i det praktiska genomförandet var att kontakta de utvalda förskolorna och att skicka ut ett brev där vårdnadshavarna fick ge tillstånd för sina barn att delta. Vi har sedan varit närvarande vid samlingarna i aktuella förskolorna och observerat hur samtal har förts mellan förskollärare och barn och även mellan barnen i gruppen. Vi har inte själva på något vis deltagit i samtalet, utan enbart funnits på plats och observerat. Vi filmade också samlingarna med videokamera för att kunna gå igenom materialet i efterhand flera gånger. Filmerna har sedan förstörts eftersom vi garanterat personal och föräldrar att ingen annan person än vi två skulle få tillgång till dem.

I våra observationer har vi valt att filma med kamera. Det innebär att kunna lyssna och bearbeta samtalet (Lökken & Söbstad, 1995). Vi genomförde filmningen i en lugn miljö tillsammans med barn och pedagog (Kvale & Brinkman, 2009).

Första observationen

Vi placerade kameran på en stol efter att ha provat ett lånat stativ som inte passade ihop med kameran. Själva satt vi bakom förskolläraren. Rummet var litet och användes som ett allrum där barnen kunde leka ostört, läsa böcker och arbeta med en dator (Barsotti, 1997).

Andra observationen

Vi placerade kameran på en pall i ett av de större rummen på förskolan. Vi satt på sidan så att vi hade uppsikt över hela situationen. Rummet används mest till fri lek.

Resultat och analys

I båda observationerna på förskolorna räknade vi antalet frågor och svar som förskollärarna ställde under samlingarna. Båda filmerna var cirka trettio minuter långa.

Första observationen

Barngrupp

- Tre flickor och tre pojkar.
- 5 år.
- En förskollärare

Förskolläraren hade planerat och förberett sig för att ha en samling. Hon satt på en pall och skulle läsa en bok. Barnen satt på golvet i en rad framför henne för att de skulle kunna se och diskutera bilderna i boken. Under tiden som förskolläraren läste, pekade, berättade och visade bilderna för barngruppen använde hon olika tonlägen. Barngruppen satt och lyssnade. Saga tittade på förskolläraren och väntade en stund tills förskolläraren stannade upp i boken och barnet frågade:

1.Saga: [Vem har gjort boken?

2. Förskolläraren: [Vem som har gjort boken? Ja, det är två kvinnor som heter Linda Andersson och Marie Melander. Det är de som gjort boken ((bläddrar och tittar i boken)).

3. Elin:[Linda..Linda..och Marie ((håller på med sina händer)).

4. Förskolläraren:[Känner du några sådana tjejer? (tittar på Elin).

5. Elin: ((nickar med huvudet)).

6. Olle: [Vem har skrivit boken? (pekar på boken).

7. Förskolläraren: [Det var det Saga frågade om vem som hade gjort boken ((sätter sig framåtlutad med boken i handen, tittar på Olle och visar bilden på författarna och

pekar)). [Det är de här kvinnorna. En som heter Linda och en som heter Marie. Fast Linda och Marie som jobbar inte här på förskolan.

8. Olle: [Nä (tittar på pedagogen).

9. Förskolläraren:[Nä (tittar på Olle).

10. Sara: [De ser inte lika ut (tittar på författarna i boken och tittar upp på förskolläraren). Förskolläraren sitter framåtlutad med boken i handen, tittar på Olle och visar bilden på författarna och pekar)). [Det är de här kvinnorna. En som heter Linda och en som heter Marie. Fast Linda och Marie som jobbar inte här på förskolan.

8. Olle: [Nä (tittar på pedagogen).

9. Förskolläraren:[Nä (tittar på Olle).

10. Sara: [De ser inte lika ut (tittar på författarna i boken och tittar upp på pedagogen).

Den första observationen visade tydligt hur förskolläraren samtalade om händelser och bilder i boken, samt om barnens egna erfarenheter. När förskolläraren samtalade med barngruppen hade hon ögonkontakt, lyssnade, talade, uttryckte och betonade orden ordentligt. Hon ställde utmanande frågor till barnen och gav dem tid att tänka efter innan de svarade. Barnen beskrev noggrant bilderna, sina egna erfarenheter och innehållet i boken. De deltog i diskussionen, lyssnade på sin kompis och lät denne prata färdigt innan de pratade själva. Alla barnen fick komma till tals och diskutera med varandra. I aktiviteten ger förskolläraren pojkarna och flickorna nästan lika många frågor och svar.

I första observationen ställer förskolläraren tio frågor till barngruppen. Fem frågor till pojkarna och hon svarar tre gånger på deras frågor. Till flickorna ställer förskolläraren fem frågor och hon svarar sex gånger på deras frågor. Vid två tillfällen upprepade hon en pojkes kommentar för att bekräfta att han var deltagande i diskussionen. Svaren innehöll tydliga förklaringar och beskrivningar på barngruppens frågor. Två av pojkarna talade fritt fyra gånger och två av flickorna talade fritt tre gånger under samtalet. En pojke berättade öppet om en egen erfarenhet inför gruppen. I sina diskussioner fick de även utbyta tankar och åsikter med varandra. Första observationen visar hur förskolläraren fördelar mer talutrymme till flickorna än till pojkarna. Filmen visar att förskolläraren diskuterade med flickorna mellan 1 till 3 minuter per tillfälle.

Den andra observationen

Barngrupp

- Tre flickor och tre pojkar
- 4 och 5 år
- En förskollärare

Förskolläraren hade i förväg bestämt vad hon skulle ta upp i samlingen. Förskolläraren och barnen satt sig i en liten ring, hon började prata om en uteaktivitet där barnen fick leta efter bland annat raketer och rymdskepp utifrån att de först hade läst en bok om rymden. Hon skapade en diskussion med barnen och lät alla få komma till tals, förskolläraren använde ett lugnt tonläge och hon tittade på det barn som hon pratade med. Barnen hade hittat ett rymdskepp på förskollärarens privata gård, så hon frågade Krister, en av pojkarna:

1. Förskolläraren: [Vad hittade du på gården?]
2. Krister: [Jag hittade chokladbollar och det var gott]
3. Förskolläraren: [Chokladbollar, ja det tycker jag också mycket om. Men hur kunde de ligga där på min tomt (tittar på Krister)?]
4. Krister: (blir tyst, skruvade på sig lite) Emma: [blir ivrig och svarar, det var Eva som lagt dem där.]
5. Förskolläraren: (tittar på Emma) [Eva hade bakat dom men dagen före, det stämmer, men hon var ju hos tandläkaren då?]
6. Krister: (tittar nu upp) [då var de nog rymdgubben ändå.]
7. Emma: (suckar och tittar på Krister) [nej, det förstår du väl att det var någon fröken.]

Liksom i vår första observation, gav förskolläraren i den andra observationen barnen frågor och betänketid att fundera innan de svarade. En skillnad från första observationen var att barnen inte lyssnade lika mycket på sina kompisar, utan de kunde säga svaret rakt ut även fast frågan var ställd till ett annat barn. Förskolläraren ställde sju frågor till pojkarna men ställde bara 5 frågor till flickorna. I denna observation visas hur förskolläraren fördelar mer talutrymme till pojkarna än till flickorna. Filmen visar att förskolläraren diskuterade med pojkarna mellan 3 sekunder och upp till 4 minuter.

Diskussion

Metoddiskussion

Vi valde observation som arbetsmetod eftersom det var de verkliga förhållandena som var intressanta för oss. Alltså hur talutrymmet fördelas vid verkliga samlingar i förskolornas dagliga verksamhet. Vi menar att vår valda metod ger bäst förutsättningar att få ett tillförlitligt resultat. En alternativ metod hade kunnat vara att intervjua förskolepersonal med frågor kring hur talutrymmet fördelas vid deras förskola. Vi har dock gjort bedömningen att risken för tillrättalagda svar skulle göra intervju till en mindre lämplig metod i detta fall.

Vi har strävat efter att vår närvaro skulle märkas av så lite som möjligt för såväl som barn som förskollärare vid våra observationer. Detta för att så mycket som möjligt att få till en stämning av att ”allt är som vanligt” hos den observerade gruppen.

Validitet och reliabilitet

Reliabilitet anger mätresultatets tillförlitlighet.

Validitet anger att man verkligen undersökt det man haft för avsikt att undersöka.

I vår undersökning kan reliabiliteten anses vara god, eftersom vi förutom att på plats observera och anteckna även filmat våra samlingar och gått igenom filmerna flera gånger i efterhand.

Då vårt syfte varit att undersöka hur taltiden fördelas mellan pojkar och flickor under de samlingar vi har observerat anser vi även att vår studie har tillfredsställande validitet. Detta eftersom vi dels på plats och dels i efterhand genom att se på filmerna har mätt fördelningen av talutrymme.

Fördelen med att förskollärarna var medvetna om vårt syfte var att talutrymmet fördelades ganska jämt mellan pojkar och flickor i våra observationer. Men nackdelen kan även ha påverkat vår studie. Om förskollärarna varit omedvetna om vårt syfte kanske observationerna sett annorlunda ut. Om vi hade sagt att vår studie hade handlat om språkutveckling, skulle förskollärarna ha fördelat talutrymmet annorlunda mellan pojkar och flickor vid samlingarna? Eller kan det talutrymmet påverkas av förskollärarens förhållningsätt?

Det är frågor som är svåra att besvara. Enligt olika forskningsresultat och litteratur i vår studie kan talutrymmet påverkas av förskollärarens förhållningsätt och handlade till

pojkar och flickor. Kanske är hen omedveten om sitt förhållningssätt när det handlar om att ge pojkar och flickor lika talutrymme för att uppfylla jämställdheten. Eller så kan talutrymmet påverkas av barns intressen och diskussioner.

Resultatdiskussion

Vårt resultat visar på en jämn fördelning av taltiden mellan pojkar och flickor totalt sett vår ena observation visade en mindre övervikt för flickorna och den andra likadant för pojkarna.

Forskaren Baxter (2002), skriver i sin forskning om att pojkar ofta tar mer plats och talutrymme än flickor i olika sammanhang. För att få mer uppmärksamhet av läraren viftar pojkarna med armarna, talar rakt ur och gissar och svarar på frågor innan de har fått tillåtelse av läraren. Dessutom hävdar Baxter att pojkar och män ofta är mer förberedda än kvinnor och flickor att tala inför en grupp människor.

Baxter beskriver även att forskare har visat i sina studier att pojkar är mer dominanta, vågar ta mer plats och är mer självsäkra i offentliga rum än flickorna. Flickorna är mer tystlåtna, mera tillbakadragna, räcker upp handen och väntar på sin tur på att få tala av läraren. Baxter skriver även i sin forskning att flickor låter pojkarna ta mer plats och talutrymme i olika sammanhang t.ex. i samlingar och i klassrummet.

Forskarna Vallottona, Harewooda, Ayoubb, Panc, Mastergeorged och Brophy-Herba (2012) hävdar i sin forskning att pojkar ofta tar mer plats och talar fritt utan tillåtelse av förskolläraren. Vidare skriver författarna att det kan bero på förskollärarens förhållningssätt och beteende hur hen fördelar talutrymme till flickor och pojkar i samlingar och aktiviteter.

I vår egen studie visar våra observationer att förskollärarna fördelar talutrymmet ganska jämnt mellan pojkar och flickor. I första observationen svarade förskolläraren fler gånger på flickornas frågor än på pojkarnas och upprepade en pojkes kommentarer. I den andra observationen diskuterade förskolläraren mer med pojkarna än flickorna. Pojkarna tog mer plats i diskussionen än flickorna. Förskollärarna är de som dominerar i samtalen och de tilltalar barnen vid namn vid frågor och svar. Båda observationerna visade att förskolläraren styrde upp diskussionerna och lyssnade på barnen i samlingarna. Förskollärarna gav barnen inflytande, och uppmuntrade dem att vara deltagare i diskussionen vid samlingarna. Samlingens innehåll och sammansättning kan

se olika ut på grund av barnens intressen och förskollärarens dagsform och hur man fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor.

Enligt Wahlström (2004) kan samtal mellan flickor och pojkar vara olika i en samling. Wenersson (2006) hävdar att en förskollärare kan använda sig av olika röstlägen t.ex. sagoberättande, vilket stämde överens med båda observationerna. Förskolläraren måste vara medveten om sin roll och ge alla barn lika talutrymme i olika situationer.

Hen kan ha olika uppfattning och erfarenheter om att pojkar tar mer talutrymme och plats än flickorna. Hen kan omedvetet uppmuntra flickorna till att vara snälla och duktiga hjälpfröknar (Bodén & Norlander, 2011). Utifrån våra egna erfarenheter och observationerna vi gjort, ser vi att situationerna kan se olika ut beroende på förskollärarnas bemötande.

Slutdiskussion

I vår forskning kring barns talutrymme i en samling har vi funnit att förskolläraren fördelar talutrymmet ganska jämt mellan pojkar och flickor. Innan vi startade vårt arbete och forskning fanns en föreställning att pojkar kanske fick mer talutrymme än flickorna vid en samling, i olika aktiviteter och i klassrum.

Vårt resultat visar att förskollärarna i båda de studerande fallen fördelar talutrymme lika mellan pojkar och flickor. Man måste dock ha i åtanke att förskollärarna i båda fallen känt till vad vi studerat. Naturligtvis finns en risk för att detta påverkat resultatet. Människor som vet om att de är studerande tenderar kanske att anstränga sig lite extra, i det här fallet för att uppfylla jämställdhetsmålen.

Vårt resultat visar även att från olika forskningsrapporter, forskningslitteratur och från våra egna observationer, anteckningar och undersökningar har vi fått en erfarenhet att förskollärarna får mer kunskap och medvetenhet om jämställdhet till barngrupper. Det handlar även om förskollärarnas förhållningsätt och hur de ska fördela talutrymme mellan pojkar och flickor vid en samling. Vår studie visar även att förskollärarna dominerar i samtalen och har större talutrymme än barnen i samlingarna.

Vi har kommit fram till att det viktigaste i vår studie är att förskolläraren är medveten om att alla barn har rätt att komma till tals, är engagerad, och är respektfull i

diskussionen tillsammans med barngruppen. Lärande sker hela tiden och i olika situationer via kommunikation som förskollärare- barn, barn-förskollärare och barn-barn. Barn tränar ordförråd, språk, språkutveckling, att våga ta plats och komma till tals. För att öka medvetenhet och kunskap hos alla pedagoger som arbetar inom förskolan och skola behövs mer utbildning om jämställdhet och hur förskollärare, pedagoger och lärare fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor i samlingar, aktiviteter och klassrum.

Förslag till vidare forskning

Under tiden vi har arbetat med vår forskning har det väckts funderingar på barns talutrymme i olika situationer av samlingar. Vi anser att det hade varit mer varierat att samlingarna hade fått innehålla olika aktiviteter som t.ex. en matsituation. Det skulle ha varit intressant om olika former av samlingar hade gjort ännu mer skillnad på hur förskolläraren fördelar talutrymme mellan flickor och pojkar.

En annan fundering vi hade under arbetets gång, var om hur förskollärare fördelar talutrymme mellan pojkar och flickor från olika kulturer i en samling med svenska som modersmål. Andra frågor vi har diskuterat är hur skulle observationerna ha visat om förskollärarna inte hade varit medvetna om vårt syfte? Om vi hade sagt att vår studie handlar om språkutveckling. Skulle förskollärarna ha fördelat talutrymmet annorlunda mellan pojkar och flickor vid samlingarna?

På grund av studiens omfattning har vi enbart fokuserat oss på hur förskolläraren fördelar talutrymme till pojkar och flickor vid en samling. Vi anser att vår studie är intressant för fortsatt framtida forskning för att undersöka hur förskollärarna fördelar talutrymme mellan könen i olika sammanhang. Läroplanen för förskolan, Lpfö 98 (2010) hävdar att alla barn har rätt att få komma till tals.

Referenser

- Barsotti, A. (1997). *D - som Robin Hoods pilbåge: ett kommunikationsprojekt på daghemmet Diana i Reggio Emilia*. Stockholm: HLS.
- Baxter, J. (2002). Jokers in the Pack: Why Boys are More Adept than Girls at Speaking in Public Settings, *Language and Education*, 16:2, 81-96. Hämtad 20 januari, 2015, från <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se/>
- Björklund, Elisabeth (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- C.D. Vallottona, T. Harewooda, C.A. Ayoubb, B. Panc, A.M. Mastergeorged, H. Brophy-Herba (2012). Buffering boys and girls increase: The protective and health-promoting effects of early head start on children's expressive language associated with parenting stress, *Early Childhood Research Quarterly*, 27, 695-707. Hämtad 20 september, 2014, från <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se/>
- Delegationen för jämställdhet i förskolan. - *Jämställdhet i förskolan: om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete: slutbetänkande/av* Delegationen för jämställdhet i förskolan. - 2006. - ISBN: 91-38-22617-0
- Dobbs-Oatesa J., Kaderavekb J. N., Guoc Y., Laura M. Justice. (2011). Effective behavior management in preschool classrooms and children's task Orientation: Improve emergent literacy and language development? *Early Childhood Research Quarterly*, 26, 420-429. Hämtad 20 september, 2014, från <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se/>
- Eidevald, C. (2011). *"Anna bråkar!": att göra jämställdhet i förskolan*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Gannerud, E. (2001). *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Hedlin, M. (2006). *Jämställdhet, en del av skolans värdegrund*. (1. uppl.) Stockholm: Liber
- Helén, E. & Granholm, M.T. (2007). *På genusäventyr: metodbok för drama och genus i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur.
- Liljestrand, J.2013-10-10.Hig.se

- Karlholm, G. & Sevön, I. (1990). *Tema - ett arbets sätt i förskolan*. Solna: Almqvist & Wiksell läromedel.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Lenz Taguchi, H., Bodén, L. & Ohrlander, K. (red.) (2011). *En rosa pedagogik: jämställdhetspedagogiska utmaningar*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Lesley M. Morrow.(2005). Language and literacy in Preschools: Current issues and problems *Literacy Teaching and Learning*, 9,(1),7-19. Hämtad 20 september, 2014, från <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se/>
- Lindqvist, G. (red.) (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lökken, G. & Söbstad, F. (1995). *Observation och intervju i förskolan*, Lund: Studentlitteratur AB
- Marije Michel, Daniela Ofner & Dieter Thoma (2014). Early childhood teachers' competences to support children academic language proficiency in Germany Early childhood educators' competences for supporting children's academic language skills in Germany, *Language Awareness*, 23:1-2, 138-156. Hämtad 20 september, 2014, från <http://dx.doi.org.webproxy.student.hig.se/>
- Niss, G., Hindgren, L. & Westin, M. (2007). *Vägledande samspel i förskolan*. Stockholm: International Child Development Programmes (ICDP).
- Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. (1. uppl.)
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Rithander, S. (1991). *Flickor och pojkar i förskolan: hjälpfröknar och rebeller*. (1. uppl.) Solna: Almqvist & Wiksell.
- Simmons-Christenson, G. (red.) (1981). *Tankar om små barns fostran: texter ur förskolepedagogikens historia*. Stockholm: Natur och kultur.

Svaleryd, K. (2003). *Genuspedagogik: en tanke- och handlingsbok för arbete med barn och unga*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Tang F. & Adams L.D.,(2010). I Have F-rien-d Now: How play Helped Two Minority Children Transition Into an English Nursery School. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 4,118–130.

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan: Lpfö 98*. Stockholm: Utbildningsdep., Regeringskansliet.

Vetenskapsrådet. Hämtad 20 september 2014, från Vetenskapsrådet, <http://www.vr.se/>

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Wahlström, K. (2004). *Flickor, pojkar och pedagoger: jämställdhetspedagogik i praktiken*. (2. uppl.) Stockholm: Sveriges utbildningsradio (UR).

Wernersson, I (2006). *Genusperspektiv på pedagogik*. Stockholm: Högskoleverket.

Till vårdnadshavare!

Vi heter Sofia Sjöberg och Marie-Louise Hedwall och studerar till förskollärare vid Högskolan i Gävle. Vi går vår sista termin på förskolläraryrket och under hösten läser vi kursen examensarbete i pedagogik, 15 HP.

Vi kommer att observera och dokumentera hur förskolläraren samtalar med pojkar respektive flickor i en samling. Det inkluderar observationer av förskollärarens utformning av förskoleverksamheten.

Uppgiften redovisas på Högskolan i Gävle i form av presentation (opponering) som endast visas för kursdeltagare och lärare där inga bilder på barns ansikten synliggörs. Kommun, stad/samhälle eller förskolans namn används inte och endast fingerade namn kan förekomma i uppgiften och i observationerna.

Observationer dokumenteras med hjälp av filminspelning och intervjufrågor

Endast barn som fått tillstånd av vårdnadshavare att delta kan finnas med i observationer. Efter kursens slut kommer ljudupptagningar, filminspelningar och samt anteckningar att förstöras.

Med vänliga hälsningar

Sofia Sjöberg och Marie-Louise Hedwall

LÄMNAS TILL FÖRSKOLAN SENAST DEN.....

() **Ja**, jag ger tillstånd till att mitt barn deltar.

() **Nej**, jag ger inte tillstånd till att mitt barn deltar.

Barnets namn:.....

Vårdnadshavare:.....

.....

Vårdnadshavare:.....